

DOI: <https://doi.org/10.36885/nzdpm.2023.39.161-170>

УДК 81'373+599:595.768.11

Заморока А.М.¹, Михайлюк-Заморока О.В.²

**ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УНІФІКАЦІЇ ТА ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
НОМЕНКЛАТУРИ НАЙМЕНУВАНЬ СКРИПУНОВИХ (COLEOPTERA:
CERAMBYCIDAЕ) ІЗ ФАВНИ УКРАЇНИ Й ДЕЯКИХ ЕКЗОТИВ. ЧАСТИНА ІІІ:
ПІДРОДИНИ ТОНКОХВІСТКОВІ (LEPTURINAE) Й КОРОТОВІ
(NECYDALINAE)**

Виникнення та розвиток української біологічної номенклатури має давню традицію, яка нараховує понад півтора століття. Українську народну номенклатуру довгоносикив зустрічаємо в наукових публікаціях, починаючи з середини XIX ст. Здебільшого це назви, зібрані з усного народного мовлення. Етап наукового конструювання українського народного називництва розпочався на початку XX ст. Подальший розвиток і використання української народної номенклатури було штучно перервано з політичних причин у середині XX ст. В статті детально розглянуто цей історичний вимір української народної номенклатури скрипунових від її виникнення, розвитку, штучного переривання до сучасної потреби її відновлення, а також запропоновано методику утворення сучасних назв. Це представлено в першій частині дослідження. У першій та другій частинах також надано детальну українську народну номенклатуру скрипунових для трьох підродин: *Spondylidinae*, *Prioninae* та *Cerambycinae*. Інші три підродини – *Lepturinae*, *Necydalinae* і *Lamiinae* досі не кодифіковані, а їх українська народна номенклатура не розроблена. Нинішню (третю) частину нашого дослідження присвячено уніфікації та кодифікації в українській народній розмовній номенклатурі назв двох підродин: *Lepturinae* та *Necydalinae*. Українські народні назви таксонів із цих підродин дуже нечисленні й розпорошені в низці статей, опублікованих за останні 160 років, починаючи з 1864 р. Така незвичайна ситуація сталася, незважаючи на те, що ці жуки є одними з найпоширеніших і впізнаваних у фауні України, що налічує 79 видів із 37 родів, 9 триб і 2 підродин. Сьогодні критично не вистачає їх народних назв для використання в науково-технічній, популярній, навчальній та художній літературі. Основні принципи, які використано для уніфікації та кодифікації скрипунових української народної номенклатури: 1) до вживання придатна лише біномінальна назва конкретного таксону, яка складається з назви роду (іменника) та видового епітета (прикметника); 2) непридатні до вживання назви таксонів у формі три- і чотириноменів, транслітерації з латини, переклади з російської та інших мов, апозиції, назви через дефіс; 3) пріоритет надається найдавнішим або найуживанішим українським назвам; 4) пропозиції щодо нових назв вносилися лише за необхідності. Виявлено, що для вказаних підродин лише 24 таксони (19%) із 127 мають українські народні назви. До них належать 17 видів, 6 родів, 1 триба. При цьому лише 3 біномена та 8 специфічних епітетів визнано придатними до використання, оскільки вони відповідають визначеним правилам номенклатури. Решта непридатні через невідповідність критеріям номенклатури. Загалом українською мовою уніфіковано та кодифіковано 137 назв довгоносикив, у т. ч. 6 підвидів, 79 видів, 1 підрид, 39 родів, 9 триб, 1 надтрибу та 2 підродини. Вперше запропоновано українські назви для 123 таксонів різних рангів.

Ключові слова: українські назви, вернакулярна номенклатура, Тонкохвісткові, Коротові.

У перших двох частинах пропозицій щодо уніфікації і застосування національної номенклатури найменувань Скрипунових, ми детально розглянули історичний вимір українського називництва від його витоків, розвою, штучної зупинки і потреби відновлення, методичні підходи до утворення сучасних назв для трьох підродин: куцовусових, фрузевих і козакових (Заморока, 2022; Заморока, Михайлюк-Заморока, 2022). Тим часом підродини тонкохвісткові (*Lepturinae*) і коротові (*Necydalinae*) залишаються все ще некодифікованими. Українські вернакулярні назви для таксонів з цих підродин є дуже нечисленими і розпорошені у низці праць (Верхратський, 1869; Щоголів, 1919-1920, 1928; Загайкевич, 1958, 1969; Бартенєв, 2009; Кравченко О.М., Кравченко С.О., 2009). При тому, що жуки з цих підродин є одними із найбільш розповсюджених і упізнаваних у фавні України, однак існує критичний брак їх назв для використання у науковій, технічній, популярній, навчальній і художній літературі. Чинна праця є продовженням започаткованої раніше роботи з уніфікації та кодифікації українських назв скрипунових, зокрема підродин тонкохвісткових і коротових, загальним обсягом 137 таксонів, включаючи 6 підвидів, 79 видів, 1 підрід, 39 родів, 9 триб, 1 надтрибу й 2 підродини.

Матеріали і методи досліджень

Детальний виклад методичних підходів до відбору, кодифікації й утворення української номенклатури скрипунових наведено у першій частині нашого дослідження (Заморока, 2022). Тут же дуже коротко звертаємо увагу на ключові принципи уніфікації української номенклатури скрипунових: 1) придатною є біномінальна назва видового таксону, складена із назви роду (іменник) і видового епітету (прикметник); 2) непридатними є назви таксонів у вигляді три- і чотириноменів, транслітерації із латини, перенесення із російської та ін. мов, слова-прикладки, слова із дефісом; 3) пріоритетними є найдавніші, або найуживаніші питомо українські назви; 4) пропозиції нових назв здійснювали лише за потреби, дотримуючись таких правил: утворення назви підродини відбувалось шляхом додавання до кореня назви типового роду суфіксу *-ов-* / *-ев-* і закінчення *-і*; триби, надтриби і підтриби – корінь + *-цев-* + *-і*; рід і підрід – іменник у називному відмінку.

Результати досліджень

У фавні України підродина тонкохвісткові (*Lepturinae*) представлена 77 видами, які приналежні до 36 родів і 8 триб (Заморока, 2022а, б), а підродина коротові (*Necydalinae*) – 2 видами з одного роду і триби (Заморока, 2022а). Проаналізовано 24 таксони тонкохвісткових і коротових, для яких за літературними джерелами відомі українські назви, включаючи 17 видів, 6 родів, 1 трибу. Загалом лише 19% таксонів обох підродин мають українські назви. Аналіз відомих українських найменувань таксонів за критеріями біномінальності і придатності, продемонстрував що їм відповідає лише 3 видові біномени і 8 видових епітетів. Решта – непридатні у зв'язку із використанням три- і чотириноменів, транслітерацій з латини або ж перенесення із російської. Загалом, розроблено і запропоновано українські назви для 123 таксонів, які впроваджуються вперше (позначено *). Далі наводимо розгорнену українську номенклатуру підродин тонкохвісткових і коротових.

Підродина **Тонкохвісткові*** – *Lepturinae* Latreille, 1802. Етимологія: див. *Leptura*.

Триба **Перев'язцеві*** – *Rhagini Kirby, 1837*. Етимологія: див. *Rhagium*.

Рід **Перев'язник** – *Rhagium Fabricius, 1775*. LAT: гр. *ρηγνέσθαι* – рвати. УКР: від *перев'язь* – жуки мають світлу перев'язь на надкрилах. Інші вернакулярні назви: Перев'язник (Верхратський, 1869; Щоголів, 1919-1920, 1928).

Вид **Перев'язник чересовий*** – *Rhagium bifasciatum* Fabricius, 1775. LAT: лат. *bi+fasciatum* – двічі оперезаний. УКР: від *черес* – надкрила із широкою поперечною перев'яззю.

Вид **Перев'язник березовий*** – *Rhagium mordax* (Degeer, 1775). LAT: лат. *mordeo* – кусати. УКР: від *береза* – личинки розвиваються у деревині листяних дерев, часто у березі. Інші вернакулярні назви: рагій чорноплямистий (Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Перев'язник дубовий*** – *Rhagium sycophanta* (Schrank, 1781). LAT: гр. *σῦκον+φαίνω* – той, хто показує смовки. УКР: від *дуб* – личинки розвиваються у деревині дубів.

Вид **Перев'язник ребристий** – *Rhagium inquisitor* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *inquisitor* – слідчий. УКР: від *ребро* – надкрила із поздовжніми ребрами. Інші вернакулярні назви: перев'язник чигач (Верхратський, 1869; Щоголів, 1919-1920); перев'язник слідець (Щоголів, 1928); рагій ребристий (Загайкевич, 1958; Кравченко, Кравченко, 2009).

Рід **Козачка** – *Pachyta Dejean, 1821*. LAT: гр. *παχύτης* – товста. УКР: від *козак* – людина з довгими вусами. Інші вернакулярні назви: козачка (Верхратський, 1869; Щоголів, 1919-1920).

Вид **Козачка північна*** – *Pachyta lamed* (Linnaeus, 1758). LAT: евр. *לָמַד* – ламед (12 літера абетки іврити). УКР: від *північ* – вид розповсюджений у бореальній зоні.

Вид **Козачка чотирипляма*** – *Pachyta quadrimaculata* (Linnaeus, 1758). LAT: *quattuor+macula* – чотирипляма. УКР: те саме що і LAT.

Надтриба **Древньощелепцеві*** – *Archaeocarinitae* Zamoroka, 2022. LAT: гр. *ἀρχαῖος* – древній + лат. *carina* – киль. УКР: від *древній+щелепа* – у личинок надтриби наявна архаїчна ознака – три кілі на внутрішній стороні щелепи. Коментар: надтриба у фавні України представлена 3-ма трибами: *Oxymirini*, *Rhamnusiini*, *Stenocorini* (Zamoroka, 2022b).

Триба **Ялинове*** – *Oxymirini* Danilevsky, 2014. Етимологія: див. *Oxymirus*.

Рід **Ялиник*** – *Oxymirus Mulsant, 1862*. LAT: *ὄξυς+μύρος* – гостре стегно. УКР: від *ялина* – личинки розвиваються у деревині ялини.

Вид **Ялиник смугастий*** – *Oxymirus cursor* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *cursor* – бігун. УКР: від *смуга* – надкрилля з темними і світлими смугами.

Триба **Дуплянце*** – *Rhamnusiini* Sama, 2009. Етимологія: див. *Rhamnusium*.

Рід **Оксамитець*** – *Enoploderes Faldermann, 1837*. LAT: *ἐνοπλος+δέρη* – озброєна шия. УКР: від *оксамит* – наявне оксамитове волосяне вкриття тіла імаго.

Вид **Оксамитець червоний*** – *Enoploderes sanguineus* Faldermann, 1837. LAT: лат. *sanguis* – кров. УКР: від *червоний* – забарвлення покривів тіла імаго.

Рід **Дупляник*** – *Rhamnusium Latreille in Cuvier, 1829*. LAT: гр. *Ραμνοῦς* – на честь давньогрецького міста Рамнус і культу Немезіди – рамнузіської діви (*Rhamnusia virgo*). УКР: від *дуло* – личинки розвиваються у стовбурових порожнинах дерев.

Вид **Дупляник двоколірний*** – *Rhamnusium bicolor* (Schrank, 1781). LAT: лат. *bi+color* – двоколірний. УКР: від *два кольори* – тіло двоколірне: помаранчеве із синім. Інші вернакулярні назви: вусач грацилікорне (Кравченко, Кравченко, 2009).

Підвид **Дупляник двоколірний звичайний*** – *Rhamnusium bicolor bicolor* (Schrank, 1781). Етимологія: див. *Rhamnusium bicolor*.

Підвид **Дупляник двоколірний мінливий*** – *Rhamnusium bicolor testaceipenne* Pic, 1897. LAT: лат. *testa+pennis* – пір'я тьмяного цегляно-червоного кольору. УКР: від *мінливий* – забарвлення надкриль сильно варіює.

Рід **Дібровник*** – *Akimerus Audinet-Serville, 1835*. LAT: гр. *ἀκίς+μηρός* – голка+стегно. УКР: від *діброва* – вид заселяє старі термофільні діброви.

Вид **Дібровник Шефферів*** – *Akimerus schaefferi* (Laicharting, 1784). LAT: лат. *schaefferi* – на честь німецького натураліста XVIII століття Якоба Крістіана Шеффера (Jacob Christian Schäffer). УКР: те саме що і LAT.

Триба **Вузькотільцеві*** – *Stenocorini* Thomson, 1861. Етимологія: див. *Stenocorus*.

Рід **Кунтушець*** – *Anisorus* Mulsant, 1863. LAT: гр. *ἀνίσος+χώρα* – неоднакове місце. УКР: від *кунтуши* – на плечах надкриль імаго наявні червоні плями, що нагадують прорізні рукави кунтуша.

Вид **Кунтушець дубовий*** – *Anisorus quercus* (Goetz, 1783). LAT: лат. *quercus* – дуб. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Вузькотіл*** – *Stenocorus* Geoffroy, 1762. LAT: гр. *στενός+χώρα* – вузьке місце. УКР: від *вузьке тіло* – імаго мають струнке вузьке тіло.

Вид **Вузькотіл південний*** – *Stenocorus meridianus* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *meridianus* – південний. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Вузькотіл кавказький*** – *Stenocorus insitivus* (Germar, 1824). LAT: лат. *insitivus* – несправжній, позичений. УКР: від *Кавказ* – вид поширений на Кавказі і у Криму.

Триба **Плямокрильцеві*** – *Evodiniini* Zamoroка, 2022. LAT: гр. *εὐωδία* – запашна. УКР: від *плямисті крила* – надкрила жуків мають темні плями. Типовий рід Плямокрилець* – *Evodinus* LeConte, 1850 у фавні України відсутній.

Рід **Рапавик*** – *Brachytodes* Planet, 1924. LAT: гр. *βραχύτης* – швидкоплинність. УКР: від *рапавий*, у імаго шершава скульптура надкриль.

Вид **Рапавик рябий*** – *Brachytodes clathratus* (Fabricius, 1792). LAT: лат. *clathratus* – гратчастий, тертий, виімчастий. УКР: від *рябий* – надкрила рябого забарвлення.

Рід **Опасиця*** – *Brachyta* Fairmaire, 1868. LAT: гр. *βραχύτης* – швидкоплинність. УКР: від *опасистий* (міцний, повнотілий) – жуки мають широке кремезне тіло.

Вид **Опасиця мінлива*** – *Brachyta interrogationis* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *interrogatio* – знак запитання. УКР: від *мінлива* – малюнок надкриль жуків дуже мінливий.

Триба **Карпатцеві*** – *Pidoniini* Zamoroка, 2022. Етимологія: див. *Pidonia*.

Рід **Карпатка*** – *Pidonia* Mulsant, 1863. LAT: гр. *πίδος* – стрибати. УКР: від *Карпати* – рід гірських видів.

Вид **Карпатка жовтава*** – *Pidonia lurida* (Fabricius, 1792). LAT: лат. *lurida* – блідо-жовта. УКР: те саме що і LAT.

Триба **Самоцвітцеві*** – *Cariliini* Zamoroка, 2022. Етимологія: див. *Carilia*.

Рід **Коротунка*** – *Cortodera* Mulsant, 1863. LAT: лат. *curtus* + гр. *δέρη* – коротка шия. УКР: від *короткий* – у імаго коротка, широка передньоспинка.

Вид **Коротунка різнобарвна*** – *Cortodera discolor* Fairmaire, 1886. LAT: лат. *discolor* – різнобарвна. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Коротунка стегнувата*** – *Cortodera femorata* (Fabricius, 1787). LAT: лат. *femora* – стегно. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Коротунка жовторука*** – *Cortodera flavimana* Walzl, 1996. LAT: лат. *flavus+manus* – жовта рука. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Коротунка оксамитова*** – *Cortodera holosericea* (Fabricius, 1801). LAT: лат. *holoserica* – оксамит. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Коротунка плечиста*** – *Cortodera humeralis* (Schaller, 1783). LAT: лат. *humerus* – плече. УКР: те саме що і LAT. Інші вернакулярні назви: кортодера гумераліс (Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Коротунка Кізенветерова*** – *Cortodera kiesenwetteri* Pic 1893. LAT: лат. *kiesenwetteri* – на честь німецького натураліста XIX ст. Ернста Августа Гельмута фон Кізенветера (Ernest August Hellmuth von Kiesenwetter). УКР: те саме що і LAT.

Вид **Коротунка Рейтерова*** – *Cortodera reitteri* Pic, 1891. LAT: лат. *reitteri* – на честь австрійського натураліста XIX ст. Едмунда Райтера (Edmund Reitter). УКР: те саме що і LAT.

Вид **Коротунка валькувата*** – *Cortodera tibialis* (Marseul, 1876). LAT: лат. *tibia* – гомілка. УКР: від *вальок* – тіло має валькувату форму.

Вид **Коротунка волохата*** – *Cortodera villosa* Heyden, 1876. LAT: лат. *villosa* – волохата. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Самоцвітик*** – *Carilia* Mulsant, 1863. LAT: лат. *carus+ilia* – дорогоцінний бік. УКР: від *самоцвіт* – надкрилля від смарагдового до сапфірового кольорів.

Вид **Самоцвітник дівочий*** – *Carilia virginea* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *virginea* – дівоча. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Довгориєць*** – *Gnathacmaeops* Linsley & Chemsak, 1972. LAT: лат. гр. γνάθος+ακμαίος+ώψ – щелепи і великі очі. УКР: від *довга рийка* – у жуків подовжений наличник, щоки і щелепи.

Вид **Довгориєць польовий*** *Gnathacmaeops pratensis* (Laicharting, 1784). LAT: лат. *pratensis* – лучний. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Квіткарік*** – *Dinoptera* Mulsant, 1863. LAT: гр. δίνη+πτερόν – вертке крило. УКР: від *квітка* – імаго звично трапляються на квітах.

Вид **Квіткарік комірцевий*** – *Dinoptera collaris* (Linnaeus, 1758). LAT: *collaris* – комірцевий. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Короткотілець*** – *Brachysomida* Casey, 1913. LAT: βραχύς+σομά – коротке тіло. УКР: те саме що і LAT.

Підрід **Вусачик** – *Pseudogaurotina* Plavilstshikov, 1958. LAT: гр. ψευδό+γαιρότης – несправжня гордість. УКР: від *вуса* – комахи мають довгі вуса.

Вид **Вусачик чудовий** – *Pseudogaurotina excellens* (Brancsik, 1874). LAT: лат. *excellens* – чудовий. УКР: те саме що і LAT. Інші вернакулярні назви: вусачик чудовий (Червона книга..., 2011; Наказ..., 2021).

Рід **Окатик*** – *Acmaeops* LeConte in Agassiz, 1850. LAT: гр. ακμαίος+ώψ – великі очі. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Окатик облямований*** – *Acmaeops marginatus* (Fabricius, 1781). LAT: лат. *marginatus* – облямований, відмежований. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Окатик північний*** – *Acmaeops septentrionis* (Thomson, 1866). LAT: лат. *septentrionis* – північний. УКР: те саме що і LAT.

Триба **Тонкохвістцеві*** – *Lepturini* Latreille, 1802. Етимологія: див. *Leptura*. Інші вернакулярні назви: Струноваті (Шоголів, 1928).

Рід **Сарниця*** – *Cornumutilla* Letzner, 1844. LAT: лат. *cornu+mutilus* – скалічений ріг. УКР: від *сарна* – антени нагадують роги сарни.

Вид **Сарниця чотирисмуга*** – *Cornumutilla quadrivittata* (Gebier, 1830). LAT: лат. *quattuor+vittata* – чотирисмуга. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Глодівка*** – *Grammoptera* Dejean, 1835. LAT: гр. γράμμα+πτερόν – лінійне крило. УКР: від *глід* – імаго часто трапляються на квітах глуду.

Вид **Глодівка черевата*** – *Grammoptera abdominalis* (Stephens, 1831). LAT: *abdominalis* – череватий. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Глодівка рудовуса*** – *Grammoptera ruficornis* (Fabricius, 1781). LAT: лат. *rufus+cornu* – рудий ріг (вус). УКР: те саме що і LAT. Інші вернакулярні назви: граммоптера червоновуса (Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Глодівка обпалена*** – *Grammoptera ustulata* (Schaller, 1873). LAT: лат. *ustulata* – обпалена. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Горянка*** – *Nivellia* Mulsant, 1863. LAT: фр. *nivel* – рівень [з лат. *libra, libella* – міра]. УКР: від *гори* – гірсько-бореальний вид.

Вид **Горянка скривавлена*** – *Nivellia sanguinosa* (Gyllenhal, 1827). LAT: лат. *sanguinosa* – скривавлена. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Тонкошийка*** – *Pedostrangalia* Sokolov, 1896. LAT: гр. πέδον+στραγγαλόειν – ґрунт + душити (тут у розумінні тонкої шиї). УКР: те саме що і LAT.

Вид **Тонкошийка ошатна*** – *Pedostrangalia revestita* (Linnaeus, 1767). LAT: лат. *revestita* – ошатно одягнена. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Еторофець*** – *Etorofus* Matsushita, 1933. LAT: яп. 挾提鳥 – Еторофу-то (від назви одного із Курильських островів). УКР: те саме що і LAT.

Вид **Еторофець пухнастий*** – *Etorofus pubescens* Fabricius, 1787. LAT: лат. *pubescens* – пухнастий. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Корівка*** – *Lepturobosca* Reitter, 1912. LAT: гр. λεπτός+ούρά+βόσκειν – тонкий хвіст пастися. УКР: від *корова* – антени нагадують напружені вперед роги корови.

Вид **Корівка зелена*** – *Lepturobosca virens* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *virens* – зелений. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Тонкохвістка*** – *Leptura* Linnaeus, 1758. LAT: гр. λεπτός+ούρα – тонкий хвіст. УКР: те саме що і LAT. Інші вернакулярні назви: струнь (Верхратський, 1969; Щоголів, 1919-1920, Щоголів, 1928). Коментар: згідно Щоголіва (1919-1920; 1928) назва струнь стосується *Pseudovadonia livida* (струнь гливак), який на той час відносився до роду *Leptura*, а види теперішнього роду *Leptura* відносили до роду *Strangalia*, включаючи теперішні *Lepturobosca*, *Stictoleptura*, *Anastrangalia* та ін. Відповідно пропонуємо закріпити за типовим родом *Leptura* назву Тонкохвістка – відповідник наукової назви, а назву Струнь – за родом *Pseudovadonia*.

Вид **Тонкохвістка чорна** – *Leptura aethiops* Poda, 1761. LAT: гр. αἴθω+ὄψ – засмагле лице = гр. Αἰθίοψ – етіопець. УКР: від *чорний* – тіло імаго цілком чорне. Інші вернакулярні назви: лептура чорна (Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Тонкохвістка кільчаста*** – *Leptura annularis* Fabricius, 1801. LAT: лат. *annularis* – кільчаста. УКР: те саме що і LAT. Інші вернакулярні назви: лептура кривонога (Кравченко, Кравченко, 2009). Коментар: запропонована Кравченками (2009) назва – лептура кривонога [=тонкохвістка кривонога] – стосується молодшого омоніму (*Leptura arcuata* Panzer, 1793) виду *L. annularis*.

Вид **Тонкохвістка золотав*** – *Leptura aurulenta* Fabricius, 1792. LAT: лат. *aurum* + *-ulentus* – повний золота. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Тонкохвістка чотрисмуга*** – *Leptura quadrifasciata* Linnaeus, 1758. LAT: лат. *quattuor+fasciata* – чотири оперезана. УКР: від *чотири смуги* – надкрилля посмуговані. Інші вернакулярні назви: лептура чотириполоса (Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Тонкохвістка персиста*** – *Leptura thoracica* (Creutzer, 1799). LAT: лат. *thoracica* – персиста. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Хвостючка*** – *Lepturalia* Reitter, 1912. LAT: гр. λεπτός+ούρα + лат. *-lia* – тонкий хвостик. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Хвостючка чорнонога*** – *Lepturalia nigripes* (Degeer, 1775). LAT: лат. *niger+pes* – чорна нога. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Петлівка** – *Strangalia* Dejean, 1835. LAT: гр. στραγγαλόειν – душити (тут у розумінні тонкої шії). УКР: від *петля*. Історично етимологія не цілком зрозуміла. Імовірно, тут асоціація із LAT – удушення петлею. Інші вернакулярні назви: петлівка (Верхратський, 1869; Щоголів, 1919-1920).

Вид **Петлівка тонка*** – *Strangalia attenuata* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *attenuata* – тонка. УКР: те саме що і LAT. Інші вернакулярні назви: странгалія плямиста (Кравченко, Кравченко, 2009).

Рід **Чорноплямка*** – *Rutpela* Nakane & Ohbayashi, 1957. LAT: лат. *Rutpela* – анаграма від *Leptura*. УКР: від *чорна пляма* – на надкриллях наявні чорні плями.

Вид **Чорноплямка чорна*** – *Rutpela nigra* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *nigra* – чорна. УКР: те саме що і LAT. Коментар: *R. nigra* – перенесено із роду *Stenurella* (Zamoroка et al., 2022).

Вид **Чорноплямка плямиста** – *Rutpela maculata* (Poda, 1761). LAT: лат. *macula* – пляма. УКР: те саме що і LAT. Інші вернакулярні назви: рутпела плямиста (Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Чорноплямка семицяткова*** – *Rutpela septempunctata* (Fabricius, 1792). LAT: лат. *septem+puncta* – сім цяток. УКР: те саме що і LAT. Коментар: *R. septempunctata* – перенесено із роду *Stenurella* (Zamoroка et al., 2022).

Рід **Чорногузка*** – *Stenurella* Villiers, 1974. LAT: гр. στενός+ούρα + лат. *-ella* – вузький хвіст. УКР: від *чорне гузно* – верхівки надкриль чорні.

Вид **Чорногузка брунатов*** – *Stenurella melanura* (Linnaeus, 1758). LAT: гр. μέλας+ούρα – чорний хвіст. УКР: від *брунатовий* – надкрила брунатові. Інші вернакулярні назви: стенурелла чорнозада (Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Чорногузка Єгрова*** – *Stenurella jaegeri* (Hummel, 1825). LAT: лат. *jaegeri* – на честь німецького натураліста XIX століття Густава Ебергарда Єгера (Gustav Eberhard Jäger). УКР: те саме що і LAT.

Вид **Чорногузка двооперезана*** – *Stenurella bifasciata* (Müller, 1776). LAT: лат. *bi+fasciata* – двічі оперезана. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Квіткарка*** – *Judolia* Mulsant, 1863. LAT: етимологія невідома, ймовірно від лат. *Judolia* – гр. Ἰούδας – івр. יְהוּדָא – Юда, ім'я одного із біблійних персонажів. УКР: від *квітка* – імаго звично трапляються на квітах.

Вид **Квіткарка шестиплямиста*** – *Judolia sexmaculata* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *sex+macula* – шість плям. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Квіткарка мандрівна*** – *Judolia erratica* (Dalman, 1817). LAT: лат. *erraticus* – мандрівний. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Квіткарка скрипунова*** – *Judolia cerambyciformis* (Schrank, 1781). LAT: гр. *κεράμβυξ* + лат. *forma* – довгоріг вигляд. УКР: від *скрипун* – схожа на скрипунових жуків.

Рід **Тлустоніжка*** – *Oedecnema* Dejean, 1835. LAT: гр. *οἰδέω+κνήμη* – набрякла гомілка. УКР: від *товсті ноги* – стегна імаго сильно потовщені, особливо у самців.

Вид **Тлустоніжка Геблерова*** – *Oedecnema gebleri* Ganglbauer, 1889. LAT: лат. *gebleri* – на честь пруського натураліста XIX ст. Фрідріха Августа фон Геблера (Friedrich August von Gebler). УКР: те саме що і LAT.

Рід **Тютюнниця*** – *Alosterna* Mulsant, 1863. LAT: гр. *ἄλλος+στέρνων* – інше черево. УКР: від *тютюн* – тіло імаго має колір сухого листа тютюну.

Вид **Тютюнниця інгрієвська*** – *Alosterna ingrica* (Waesckmann, 1902). LAT: *Ingria* – Інгрія (Іжорія), регіон на сході Балтики. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Тютюнниця звичайна*** – *Alosterna tabacicolor* (Degeer, 1775). LAT: *tabacum+color* – тютюнова барва. УКР: від *звичайна* – дуже поширений вид.

Рід **Червінка*** – *Anastrangalia* Casey, 1924. LAT: гр. *ἀνα+στραγγαλόειν* – понад душити (у розумінні тонкої шиї). УКР: від *червоний* – надкрилля червоного кольору.

Вид **Червінка червона*** – *Anastrangalia sanguinolenta* (Linnaeus, 1761). LAT: лат. *sanguinolenta* – кровоточива. УКР: від *червоний* – надкрилля червоного кольору.

Вид **Червінка непевна*** – *Anastrangalia dubia* (Scopoli, 1763). LAT: лат. *dubius* – непевний. УКР: те саме що і LAT.

Підвид **Червінка непевна звичайна*** – *Anastrangalia dubia dubia* (Scopoli, 1763). Етимологія: див. *Anastrangalia dubia*.

Підвид **Червінка непевна Реєва*** – *Anastrangalia dubia reyi* (Heyden, 1889). LAT: лат. *reyi* – на честь французького натураліста XIX століття Клавдія Рея (Claudius Rey). УКР: те саме що і LAT.

Рід **Голошийка*** – *Anoplodera* Mulsant, 1839. LAT: гр. *ἀνοπλός+δερεή* – беззбройна шия. УКР: від *гола шия* – передньоспинка імаго гладка.

Вид **Голошийка рудонога*** – *Anoplodera rufipes* (Schaller, 1783). LAT: лат. *rufus+pes* – руда нога. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Голошийка шестиплямиста*** – *Anoplodera sexguttata* (Fabricius, 1775). LAT: лат. *sex+guttata* – шість цяток. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Марунка*** – *Paracorymbia* Miroshnikov, 1998. LAT: гр. *παρά+κόρυμβος* – навпроти щиткового суцвіття. УКР: від *маруна* (айстрові) – імаго часто трапляються на суцвіттях айстрових.

Вид **Марунка жовта*** – *Paracorymbia fulva* (Degeer, 1775). LAT: *fulva* – жовто-бура. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Марунка плямовуса*** – *Paracorymbia maculicornis* (Degeer, 1775). LAT: лат. *macula+cornu* – плямистий ріг. УКР: те саме що і LAT. Інші вернакулярні назви: паракоримбія плямиста (Кравченко, Кравченко, 2009). Коментар: назва запропонована Кравченками (2009) – паракоримбія плямиста – невдала, оскільки не відображає ані наукової назви таксону, ані морфологічних особливостей.

Вид **Марунка чотирипляма*** – *Paracorymbia tesserula* (Charpentier, 1825). LAT: гр. *τέσσαρες* – чотири. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Марунка бліднувата*** – *Paracorymbia tonsa* (J. et Daniel, 1891). LAT: лат. *tonsa* – весло. УКР: від *блідий* – надкрилля імаго блідо-жовтого кольору.

Рід **Гамалик*** – *Stictoleptura* Casey, 1924. LAT: гр. *στικτός+λεπτός+ούρα* – поцяткований тонкий хвіст. УКР: від *гамалик* (потилиця) – у імаго розширена потилична частина голови.

Вид **Гамалик серцевидний*** – *Stictoleptura cordigera* (Fuessling, 1775). LAT: лат. *cor* – серце. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Гамалик червонокрилий*** – *Stictoleptura erythroptera* (Hagenbach, 1822). LAT: гр. *έρρυθρός+πτερόν* – червоне крило. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Гамалик чорний*** – *Stictoleptura scutellata* (Fabricius, 1781). LAT: лат. *scutellata* – блюдеподібна. УКР: від *чорний* – забарвлення кутикули імаго.

Вид **Гамалик різновусий*** – *Stictoleptura variicornis* (Dalman, 1817). LAT: лат. *varius+cornu* – мінливий ріг. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Гамалік червоний** – *Stictoleptura rubra* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *rubra* – червона. УКР: те саме що і LAT. Інші вернакулярні назви: аредоплона червона (Кравченко, Кравченко, 2009).

Рід **Маївниця*** – *Vadonia* Mulsant, 1863. LAT: лат. *vadere* – іти, гуляти. УКР: від *маївка* (*Mylabris*, Meloidae) – імаго скрипунів імітують цих олійницевих жуків.

Вид **Маївниця одноцяткова*** – *Vadonia unipunctata* (Fabricius, 1787). LAT: лат. *unus+punctatus* – одноцятковий. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Маївниця двоцяткова*** – *Vadonia bipunctata* (Fabricius, 1781). LAT: лат. *bi+punctatus* – двоцятковий. УКР: те саме що і LAT.

Підвид **Маївниця двоцяткова кримська*** – *Vadonia bipunctata laterimaculata* (Motschulsky, 1875). LAT: лат. *lateralis+macula* – бічна пляма. УКР: від *Крим* – підвид заселяє Кримський півострів.

Підвид **Маївниця двоцяткова Стевенова*** – *Vadonia bipunctata steveni* (Sperk, 1835). LAT: лат. *steveni* – на честь німецького натураліста Християна фон Стевена (Christian von Steven). УКР: те саме що і LAT.

Вид **Маївниця скривалена*** – *Vadonia saucia* (Mulsant & Godart, 1855). LAT: лат. *saucius* – поранений. УКР: від *кривава* – надкрилля імаго червоні.

Вид **Маївниця мезійська*** – *Vadonia moesiaca* (K. Daniel & J. Daniel, 1891). LAT: лат. *Moesia* – Мезія, історична область у пониззі Дунаю. УКР: те саме що і LAT.

Вид **Маївниця волохата*** – *Vadonia hirsuta* (K. Daniel & J. Daniel, 1891). LAT: лат. *hirtus* – волохатий. УКР: те саме що і LAT.

Рід **Струнь** – *Pseudovadonia* Lobanov, Danilevsky & Murzin, 1981. LAT: гр. *ψεδό* + лат. *vadere* – несправжній + іти, гуляти. УКР: від *струна* – історична назва. Інші вернакулярні назви: струнь (Верхратський, 1969; Щоголів, 1919-1920, Щоголів, 1928).

Вид **Струнь гливак** – *Pseudovadonia livida* (Fabricius, 1776). LAT: лат. *livida* – свинцева. УКР: від *глива* – личинки розвиваються у міцелії лучних опеньок (*Marasmius oreades*). Інші вернакулярні назви: струнь гливак (Верхратський, 1969; Щоголів, 1919-1920, Щоголів, 1928), псевдовадонія бурувата (Кравченко, Кравченко, 2009).

Підродина **Коротові*** – *Necydalinae* Latreille, 1802. Етимологія: див. *Necydalis*.

Триба **Коротцеви*** – *Necydalini* Latreille, 1825. Етимологія: див. *Necydalis*.

Рід **Корот** – *Necydalis* Linnaeus, 1758. LAT: гр. *νεκίδαλος* – лялечка шовковицевого шовкопряда. УКР: від *короткий* – у імаго вкорочені надкрилля. Інші вернакулярні назви: корот (Верхратський, 1869; Щоголів, 1919-1920; Щоголів, 1928), коротавець (Щоголів, 1928).

Вид **Корот великий** – *Necydalis major* Linnaeus, 1758. LAT: *major* – великий. УКР: те саме що і LAT. Інші вернакулярні назви: корот великий (Верхратський, 1869; Щоголів, 1919-1920; Щоголів, 1928), коротавець великий (Щоголів, 1928), вусач короткокрилий великий (Загайкевич, 1961).

Вид **Корот в'язовий** – *Necydalis ulmi* Chevrolat, 1838. LAT: лат. *ulmi* – в'язовий. УКР: те саме що і LAT. Інші вернакулярні назви: вусач короткокрилий в'язовий (Загайкевич, 1961).

Висновки

Таким чином, в ході дослідження встановлено, що таксони підродин тонкохвісткові і коротові дотепер не мали розробленої української верникулярної номенклатури. Нами уніфіковано і кодифіковано 137 назв таксонів, ключаючи 6 підвидів, 79 видів, 1 підрід, 39 родів, 9 трибів, 1 надтрибу і 2 підродини.

Бартенев А.Ф. 2009. Жуки-усачи Левобережної України и Крыма. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна. 418 с.

Верхратський І. 1869. Початки до уложення номенклатури и терминології природописної, народної. Вид. 3. Львів : Печатня Ставропигийського Інституту. 23 с.

Загайкевич І.К. 1958. Комахи-шкідники деревних і чагарникових порід західних областей України. К. : Вид-во АН УРСР. 132 с.

- Загайкевич І.К. 1961. Матеріали до вивчення жуків-вусачів (Coleoptera, Cerambycidae) України. *Наукові записки Державного природознавчого музею*. Т. 9. С. 52–59.
- Заморока А.М. 2022. Пропозиції щодо уніфікації і застосування національної номенклатури найменувань скрипунових (Coleoptera: Cerambycidae) із фауни України та деяких екзотів. Частина I: підродина куцовусові (Spondylidinae) та фрузеві (Prioninae). *Наукові записки Державного природознавчого музею*. Вип. 38. С. 207–218. **DOI:** <https://doi.org/10.36885/nzdp.2022.38.207-218>
- Заморока А.М., Михайлюк-Заморока О.В. 2022. Пропозиції щодо уніфікації і застосування національної номенклатури найменувань скрипунових (Coleoptera: Cerambycidae) із фауни України та деяких екзотів. Частина II: підродина козакові (Cerambycinae). *Наукові записки Державного природознавчого музею*. Вип. 38. С. 219–230. **DOI:** <https://doi.org/10.36885/nzdp.2022.38.219-230>
- Кравченко О.М., Кравченко С.О. 2009. Колеоптероїдні комахи Шацького національного природного парку та прилеглих територій. Жуки-вусачі (Coleoptera, Cerambycidae). *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Т. 2. С. 135–143.
- Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 19 січня 2021 року № 29 «Про затвердження переліків видів тварин, що заносяться до Червоної книги України (тваринний світ), та видів тварин, що виключені з Червоної книги України (тваринний світ)».
- Червона книга Українських Карпат. Тваринний світ. 2011. За ред. О.Ю. Мателешко, Л.А. Потіш. Ужгород : Карпати. 336 с.
- Щоголів І. 1919–1920. Словник української ентомологічної номенклатури (проект). Київ : Друкарня Українського наукового товариства. 80 с.
- Щоголів І. 1928. Словник зоологічної номенклатури. Частина III. Назви безхребетних тварин. *Evertebrata*. (Проект). Комахи. Київ : Державне видавництво України. 114 с.
- Zamoroka A.M. 2022a. The longhorn beetles (Coleoptera, Cerambycidae) of Ukraine: Results of two centuries of research. *Biosystem diversity*. Vol. 30 No 1. P. 46–74. **DOI:** <https://doi.org/10.15421/012206>
- Zamoroka A.M. 2022b. Molecular revision of Rhagiini sensu lato (Coleoptera, Cerambycidae): Paraphyly, intricate evolution and novel taxonomy. *Biosystem diversity*. Vol. 30 No 3. P. 295–309. **DOI:** <https://doi.org/10.15421/012232>
- Zamoroka A.M., Trócoli S., Shparyk V. Yu., Semaniuk D.V. 2022. Polyphyly of the genus *Stenurella* (Coleoptera, Cerambycidae): Consensus of morphological and molecular data. *Biosystem diversity*. Vol. 30 No 2. P. 119–136 **DOI:** <https://doi.org/10.15421/012212>

¹ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ

e-mail: andrew.zamoroka@pnu.edu.ua

² Ліцей ім. Івана Пулюя Івано-Франківської міської ради

e-mail: zamoroka.oxana@gmail.com

Zamoroka A.M., Mykhailiuk-Zamoroka O.V.

Proposals for unification and use of the Ukrainian national nomenclature for native and exotic species of the longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) in Ukraine. Part III: subfamilies Lepturinae and Necydalinae

The emerging and development of Ukrainian biological nomenclature has a long tradition that dates back more than a century and a half. The Ukrainian vernacular nomenclature of the longhorn beetles is found in scientific publications, starting from the middle of the 19th century. For the most part, these are names collected from oral folk speech. The stage of scientific construction of the Ukrainian vernacular nomenclature began at the beginning of the 20th century. Further development and use of the Ukrainian vernacular nomenclature was artificially interrupted for political reasons in the middle of the 20th century. We examined in detail this historical dimension of the Ukrainian vernacular nomenclature of the longhorn beetles from its origin, development, artificial interruption to the modern need for its restoration, and also proposed a methodology for the formation of the modern names. This is presented in the first part of our study. In the first and second parts, we also provided a detailed Ukrainian vernacular nomenclature of the longhorn beetles for three subfamilies: Spondylidinae, Prionunae, and Cerambycinae. The other three subfamilies - Lepturinae, Necydalinae and Lamiinae are still not codified, and their Ukrainian vernacular nomenclature has not been developed. The current (third) part of our study is devoted to the unification and codification of the Ukrainian national vernacular nomenclature of the names of two subfamilies: Lepturinae and Necydalinae. Ukrainian vernacular names of taxa from these subfamilies are very few and scattered in a number of papers published over the last 160 years, starting from 1864. Such an unusual situation occurred despite the fact that these beetles are among the most common and recognizable in the fauna of Ukraine, numbering 79 species from 37 genera, 9 tribes and 2 subfamilies. Today, there is a critical lack of their vernacular names for use in scientific, technical, popular, educational and fiction literature. The main principles we used for the unification and codification of the longhorn beetles Ukrainian vernacular nomenclature: 1) only the binomial name of a specific taxon consisting of the name of the genus (noun) and the specific epithet (adjective) is suitable for use; 2) the names of taxa in the form of three- and four-nomen, transliterations from Latin, transfers from Russian and other languages, appositions, names with a hyphen are unsuitable for use; 3) priority is given to the oldest or most used Ukrainian names; 4) proposals for new names were made only if necessary. It was revealed that for the indicated subfamilies, only 24 taxa (19%) out of 127 have Ukrainian vernacular names. These include 17 species, 6 genera, 1 tribe. At the same time, only 3 binomens and 8 specific epithets have been considered suitable for use, since they correspond to the defined rules of nomenclature. The rest are unsuitable due to non-compliance with the criteria of the nomenclature. On the whole, we unified and codified 137 names of the longhorn beetles in the Ukrainian language, including 6 subspecies, 79 species, 1 subgenus, 39 genera, 9 tribes, 1 supertribe and 2 subfamilies. For the first time, we proposed Ukrainian names for 123 taxa of different ranks.

Key words: Ukrainian vernacular nomenclature, the longhorn beetles, Lepturinae, Necydalinae.